

TARİKAT PİRLERİ ve TARİKATLERİ: MEVLEVÎLİK VEYA MEVLEVİYYE (3)

(...dünden devam)

Bunun üzerine Şems, 21 Şevval 643 (1245) tarihinde Konya'dan Şam'a kaçtı. Fakat onun gitmesi, beklenen sonucun tersine, Mevlânâ'nın Şems'e olan tutkunluğunu daha da artırdı, müritlerine karşı daha da ilgisiz kaldı. Bunun üzerine Şems'i geri getirmek üzere Mev-lânâ'nın oğlu Sultan Veled'le birlikte bir müritler grubu Şam'a gitti. Şems'in, ısrarlara dayanamayıp onlarla birlikte Konya'ya gelmesiyle, kızgınlıkları yeniden nükseden müridler, Şems'i Mevlânâ'dan uzak tutmaya çalıştılar. Sabrı tükenen, birkaç kez Sultan Veled'e, artık izi bulunmayacak biçimde Konya'yı terk edeceğini söyleyen Şems, nihayet bir gün ortalıktan kayboldu, nereye gittiği bilinemedi. Rivâyetlere göre Şems, 645 (1247) yılında kaybolmuştur. Sultan Veled, Şems'in, kardeşi Alâaddin tarafından öldürüldüğü yolundaki söylentiye doğru bulmamaktadır.

Şems'in son kez ortadan kaybolması üzerine Mevlânâ'da görülen rûhânî değişikliği Sultan Veled, çok etkili beyitlerle canlandırmıştır (Bkz. Velednâme, s. 55 ve devamı). Sultan Veled'in ifadesine göre Mevlânâ bu olaydan sonra kendisini semâ'a verir. Şems'i bulmak için iki kez Şam'a gider. İki seyahat arasında birkaç yıllık bir ara vardır (s. 9, 61). Mevlânâ ikinci seyahatinde Şam'da birkaç ay kalır (s. 13, 61).

Nihayet Mevlânâ, kaybolan Şemsü'd-dîn'i kendinde bulur, kendisini sevgili ile bir görme haleti başlar. Bundan dolayı Mevlânâ bazı gazellerinde kendi adı yerine mâşûkunun adını zikreder.

Mevlânâ, müritlerinden ümmî kuyumcu, genç Salâhaddin Zer-kûb(Ku-yumcu Salâhaddin)'u Şems şeklinde görür ve onu kendisine halife seçer. Müritleri buna hiç tahammül edemezler ise de Salâhaddin'in de olgun ve hikmetli davranışlarıyla fırtına diner. Salâhaddin, 10 yıl kadar Mevlânâ'ya naiblik ve halifelik yaptıktan sonra hastalanarak ölür.

Salâha'd-dîn'den sonra Mesnevî-i Mânevî'yi ilhâm eden Urmi-yeli Çelebî Hüsâmeddin Hasan ibn Muhammed ibn Alî Türk halîfe oldu. Bu da 5 Cemaziyelahir 672 yani Mevlânâ'nın ölümüne kadar 10 yıl (anılan eser, s. 120, 123 vd.) Hz. Mevlânâ'nın yanında kaldı. Buna göre Salâha'd-dîn Zarkûb'un ölümü 662 (1254) ve halîfeliğe atanması ise, 652 (1244) olmalıdır.

Mevlânâ'nın ölümünden sonra Hüsâme'd-dîn, üstâdın oğlu Sultan Veled'e halîfelik önermiş, fakat Sultan Veled bu öneriyi kabul etmemiştir (s. 122 vd.). 12 yıl sonra yani 684(1285)te veya daha kuvvetli bir ihtimalle 683(1284)'te Hüsâme'd-dîn de ölmüştür.

(devamı yarın..)